

STORTINGET

Representantforslag 18 S

(2020–2021)

fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes

Dokument 8:18 S (2020–2021)

**Representantforslag fra stortingsrepresentant
Bjørnar Moxnes om barnevern for barnas beste,
ikke privat profitt**

Til Stortinget

Bakgrunn

Det er fellesskapets ansvar å beskytte utsatte barn og sørge for at alle barn får vokse opp i trygge omgivelser og får hjelp i tråd med sine behov. Utviklingen av barnevernet må være basert på barnas beste, ikke på økonomiske motiv. Forslagsstiller mener at man ikke kan overlate omsorgen for de mest sårbare barna og ungdommene til profittsøkende selskaper.

Kommersialiseringen av barnevernet fører til fragmentering og konkurranse framfor samarbeid. Barna med de mest sammensatte behovene risikerer å få dårligst hjelp. De trenger helhetlig, tverrfaglig og langsiktig hjelp. Anbudskonkurransen, som gir priskonkurranse, må byttes ut med et system som setter barnas behov i fokus, og som sikrer vilkårene for dem som gjør jobben for sårbare barn og unge. Landsforeningen for barnevernsbarn, Ideelt barnevernsforum, Fagforbundet, Fellesorganisasjonen og For Velferdsstaten skrev i Dagsavisen 28. mai 2018:

«Konkurranse har overtatt for samarbeid, forretningshemmeligheter forhindrer deling av kompetanse og erfaring og anbudsbyråkratiet vokser i omfang. Vi erfarer dessuten at økonomiske ofte trumfer faglige hensyn og barns faktiske behov.»

Og de legger til:

«Barnevernet må sette barnas behov foran noen enkelteieres ønske om store fortjenester.»

Dette er forslagsstiller enig i.

Regjeringen i Danmark varsler nå at de vil stanse profitt fra barnevernstjenester, slik at penger bevilget til barnevern går til kvalitet. De vil gi de kommersielle aktørene tilbud om tid til å legge om. Ekstrabladet i Danmark skriver at regjeringen legger opp til «helt at fjerne muligheten for, at private kan tjene penge på sociale tilbud til utsatte barn, unge og voksne, som hører under sosialtilsynene». Forslagsstiller mener også Norge må sette en stopper for at penger som er bevilget til sårbare barn, tas ut som privat profitt.

Til tross for at det er et offentlig ansvar å ta seg av utsatte barn, og at de ideelle aktørene var først ute, drives en større del av den private barnevernssektoren nå av kommersielle aktører. I 2018 var den kommersielle andelen av den samlede kapasiteten i barnevernsinstitusjonene 48 prosent. Per 31. desember 2019 var ifølge Riksrevisjonen (Dokument 3:7 (2019–2020) Riksrevisjonens undersøkning av om statlige barnevernsmyndigheter sikrer det beste for barn i barnevernsinstitusjoner) totalt 774 barn plassert i barnevernsinstitusjoner. 498 av barna var plassert i private barnevernsinstitusjoner, mens 276 barn var plassert i statlige barnevernsinstitusjoner.

I Oslo Economics' rapport til regjeringen, Analyse av konkurranseforholdene i markedene for tiltak og tjenester til statlig og kommunalt barnevern, OE-rapport 2019-43, beskriver konsultentselskapet at faren for markedssvikt i barnevernet er stor (s. 50):

«Vurderingen vår er som følge av ovenstående at faren for markedssvikt ved kjøp av tiltak og tjenester til kommunalt og statlig barnevern er stor. Dette innebærer at de identifiserte konkurranseforholdene og leverandørenes tilpasninger gir opphav til utfordringer med å nå målene om et godt og effektivt barnevern. Det er stor fare for at måloppnåelsen i barnevernet i dag er svekket på grunn av markedssvikten, og at det er fare for ikke effektiv ressursbruk i barnevernet.»

Oslo Economics oppgir mulige årsaker til dette:

«Når private leverandører skal hjelpe barnet kan de, avhengig av hvorvidt innkjøperen slipper dem til, være med på å påvirke valget av tiltak. Ut ifra økonomiske motiv kan de da være fristet til å promotere de tiltakene som gir leverandørene best økonomisk resultat.»

De skriver videre:

«I dagens avtaleregime i og utenfor rammeavtale, der tiltakene utenfor rammeavtalene har høyere lønnsomhet, kan leverandørene også ha interesse i å påvirke innretning av tiltak slik at de ikke havner på rammetilsplasser.» (s. 43)

Rapporten Riksrevisjonens undersøkning av om statlige barnevernsmyndigheter sikrer det beste for barn i barnevernsinstitusjoner viser at behovene til flere barn ikke blir godt nok kartlagt ved valg av barnevernsinstitusjon, og at flere barn ikke blir godt nok fulgt opp. Det er heller ikke alltid ledige plasser som er tilpasset behovene barna har. Rapporten viser også at de totale kostnadene til barnevernsinstitusjoner har økt med 31 prosent fra 2016 til 2019, til tross for at antall barn som blir plassert, har vært stabilt. Det er særlig kostnaden ved enkeltkjøp i private institusjoner som trekker opp. Denne har økt med hele 130 prosent. Det offentlige barnevernet har over tid blitt bygget ned, og mer av barnevernets totale kapasitet er lagt ut i anbudprosesser. Når et barn trenger en plass som ikke finnes eller dekkes av rammeavtalene, må det offentlige barnevernet gjøre enkeltkjøp. Forslagsstiller mener at Riksrevisjonens funn og nedgangen i offentlige plasser understreker behovet for å bygge opp det offentlige barnevernet og styrke bemanningen.

Riksrevisjonens rapport og Oslo Economics' konkurransegjennomgang viser at barn og ungdom ikke får det tilbudet de trenger, og som de har krav på. Markedssystemet fungerer ikke til barnets beste. Barnevernet jobber med barn og familier i utsatte og sårbare livssituasjoner. Det er stor avstand mellom kjøper og dem som

er brukere av tjenestene i sin hverdag. Regjeringen skriver i høringsnotatet Rammevilkår for private tjenesteytere i barnevernet:

«Sammenliknet med andre tjenesteområder er bruken av private tjenesteytere i barnevernet lite regulert. Kvalitetssikringen av tjenestene er i stor grad overlatt til den enkelte barnevernstjeneste og Bufetat i forbindelse med anskaffelsesprosessene. Samtidig er barnevernet som tjenesteområde kjennetegnet av særlig sårbare brukere og inngripende tiltak, med særtrekk som gjør at det kan være krevende å kjøpe riktig selv ved korrekte innkjøp.»

Barna, ungdommene og familiene er ikke i en posisjon der de kan styre kvaliteten på tjenestene de får. De er prisgitt innkjøpsprosesser som samfunnet får stadig mer dokumentasjon på at ikke fungerer til deres beste.

Det offentlige har ansvaret for at barn får den hjelpen de har krav på. I mange år har de kommersielle aktørene vokst gjennom oppkjøp. Det er nå fire store konsern som dominerer den kommersielle delen av barnevernet – Aleris (Stendi), Humana, Team Olivia og Aberia. Tre av disse har eierskap i utlandet med bindinger til internasjonale oppkjøpsfond. Selskapene er i barnevernet for å tjene penger. Det er dokumentert at profitten i sektoren er høy. De profittsøkende aktørenes mål om å tjene penger står i konstant konflikt med mål om at alle penger bevilget til barnevern skal gå til barnevern. Forslagsstiller mener dagens organisering av barnevernet som marked ikke kan fortsette. Systemet for å hjelpe de mest utsatte og sårbare barna i Norge skal ikke legge til rette for privat berikelse.

Forslagsstiller mener det er på tide at alle pengene bevilget til barnevern går uavkortet til barnas beste og ikke til privat profitt.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen legge frem en forpliktende opptrappingsplan for utvikling av anbudssystemet i barnevernet, som sikrer at når dagens kontrakter med kommersielle selskap går ut, skal de ikke fornyes, og enkeltkjøp skal avsluttes. Opptrappingsplanen skal sikre at eierskap og drift i barnevernet er offentlig eller i langsiktige samarbeid med ideelle aktører.

9. oktober 2020

Bjørnar Moxnes